ENTREVISTA A CAMIL ROIG I COLL, fill de Vilabella. Setanta-nou anys.

per Maite Roig i Fonts

D'on eren els seus pares?

El pare, de Figuerola del Camp, i la mare, de Rodonyà.

Quants germans tenia?

Nosaltres érem sis.

On ha viscut?

A Vilabella i al Pla de Santa Maria.

Quan es va casar?

El dia 5 de desembre de l'any 40, amb Cecília Vidal Alzina.

Com va viure la Guerra Civil?

Jo la vaig viure bastant bé, encara que hi havia estones de tota manera. La vaig viure bé perquè jo feia de sapador. A les nits, fèiem trinxeres i nius de metralladores. També clavàvem filferrada. Però, quan sortia el sol, teníem dies de tot, uns de dolents, ja que ens venien a bombardejar, i d'altres de bons.

On estava, quan va esclatar la guerra, el 18 de juliol?

Jo estava fent de forner al Pla.

Què recorda d'aquell dia? Què va passar? Com va reaccionar?

Estàvem espantats. Per a mi, millor que no hagués vingut la guerra, perquè de seguida vaig pensar que hi hauria d'anar.

Quan va ser mobilitzat?

A mig juliol del 37.

Quan va entrar en combat?

No hi vaig entrar mai. Vaig anar al Carrascal, però no hi vam entrar en combat, ja que nosaltres érem sapadors. Ens hi van fer anar per portar material de guerra cap a les trinxeres només. Però una mica més i ens pelen a tots. Nosaltres no ho havíem de fer això.

Què vol dir sapadors?

Sapadors érem els que fèiem trinxeres i anàvem amb els telègrafs. Treballàvem a pic i a pala.

Què li va passar quan va acabar la guerra?

Jo estava al camp de concentració. Vaig escriure a casa perquè fessin firmar els avals, i com que no arribaven, vaig anar a veure la Guàrdia Civil del camp. Ells em van fer una sèrie de preguntes com: nom del pare i de la mare, nom del poble on havia viscut i a on vivia actualment, etc. I em van dir: "Si no has fet res, dijous aniràs cap a casa"; i com em van dir, dijous cap a casa. Els avals me'ls van firmar a Vilabella i al Pla. Quan vaig arribar al Pla, vaig anar a la Casa de la Vila i després, un de "cal Tenda" em va fer una carta encara i em va fer anar al Pont, perquè no anava a missa. Llavors, la Guàrdia Civil del Pont em va dir: "El domingo y días festivos tiene que ir usted a misa".

I aquests avals, qui els va firmar?

Això era secret. A Vilabella, ho feia un noi que era un Cap de la Falange i aquí al Pla, devia firmar-los l'ajuntament.

Què va passar al seu poble durant la guerra?

Entre el 36 i el 37 que vaig marxar, van matar 14 o15 homes. Van ser els rojos els que van matar els feixistes. Els van prendre en un camió que va venir a l'Abadia (lloc on actualment hi ha la casa del mossèn). Van matar un munt d'homes. Dels noms, no me'n recordo, només sé el nom de les cases: dos de cal Forquilles, Fortuny, son pare del Brué, un del cal Blai, un de cal Ros i alguns altres que no em vénen presents. També van cremar les dues esglésies.

Mentre encara durava la guerra, al poble, hi va haver diversos saquejos per part dels nacionals. Aquí a casa, no en van fer perquè, de seguida, hi van anar el pare i la mare. Els pares eren allà, a les Esplanes, en una pallissa que hi ha, a la masia. Per allí van passar els nacionals i van veure el pare, però es van adonar que era un home vell i li van dir: "Ara anem cap al Pla. No vingueu fins que no sentiu tocar campanes", però el pare no va tenir torçor i hi va voler anar. I, quan van tocar campanes, el pare ja era a casa. Si no hagués estat per un home de cal Maltès, ens haguessin obert la casa i ens ho haguessin pres tot, però per sort no ens van tocar res.

Quan van entrar els nacionals, la mare tenia soldats. Més tard, va anar a fer menjar per als rojos i la van despatxar de la fàbrica, encara que després la van tornar a demanar. Ella feia menjar, ja que tenia sis fills a la guerra i pensava que, si ella ajudava els soldats, potser també d'altres dones ajudaven els seus fills.

Com va ser la post-guerra?

Quan vaig venir de la guerra, em vaig posar a treballar de pagès. Llavors privaven d'anar a treballar el diumenge. (Quan hom perd s'ha d'adaptar al que volen els que manen). Jo, d'amagat, me n'anava a treballar a Figuerola fins al migdia. Les eines, les tenia amagades al tros.

Que el van perseguir?

No, a mi, no em van perseguir mai.

En la seva opinió, per què va venir la guerra?

Perquè ho van buscar els polítics, perquè van matar el Calvo Sotelo. El van matar els feixistes. Per això va venir la guerra.

Què en pensa, del règim del General Franco?

Franco, en un principi, només recolzava els seus, però a mida que passaven els anys, es va portar més bé amb tots. Al principi, passàvem gana tothom, alguna garrotada i "d'estraperlo"..., quan va haver passat això, Franco es va portar més bé amb tothom.

Vostè va notar que visquessin en una dictadura?

Sí, no podies respirar, no podies fer res. Ara, hi ha més llibertat. Si vols anar al cafè, hi vas. Si vols anar al defora, si vols sortir a la nit... i amb ells quasi que no podies sortir, perquè si hi havia algú que et tenia el dit ficat a l'ull, te la fotia. Si marxaves del poble, t'havien de fer un aval, un paper conforme podies marxar. Te'l feien a l'Ajuntament. Això, a la primeria. Va durar 3 o 4 anys, després ja va canviar. Després també va canviar la moneda.

Creu que és possible que hi hagi una altra Guerra Civil?

No, no pot ser, perquè el clima és diferent. Ara, tothom s'estima més estar a casa i, en canvi, abans no. Abans semblava com si tothom volgués una guerra, perquè tots volien manar. Com que van guanyar les esquerres, la República va entrar a l'any 31. Llavors, els de dretes i esquerres i tota la política que nosaltres no entenem. Al 36, va esclatar la guera, perquè van voler manar els de dretes. I ara, actualment, la gent està per viure bé, treballar i prou.

En què consistia el seu treball o ofici?

En fer pa.

Quina primera matèria utilitzaven?

Farina, aigua, sal i llevat agre que fèiem el dia abans, i el ficàvem en uns cossis, ja fossin de fusta o de plàstic. Allò, a la nit, anava pujant, anava pujant i es tornava agre. L'endemà, quan pastaves, primer hi tiraves aigua, després llevat, més tard farina, després sal. Actualment, s'hi posen pólvores i llevat, que abans no n'hi havia.

La farina, d'on la portaven?

La portaven de Sarral, de Valls, de Tarragona, això quan érem joves. Ara, hi ha d'altres fàbriques a Vilafranca, Lleida, Tàrrega, Osca, etc...

On venien el pa?

A les botigues i els clients venien a comprar. Però abans no era com ara que agafen un llengüet, una barra de quart, de kg... Abans hi havia uns pans de 5, 10 o 15 kg. Hi havia cases que prenien un paner de pa i els durava 15 dies.

Tipus d'empresa:

El forn era privat i nosaltres érem els treballadors, però l'amo també treballava amb nosaltres. Al forn, érem cinc treballadors.

Domicili social de l'empresa:

A Vilabella, la plaça de Sant Pere, ja que allí, a la plaça, hi havia Sant Pere.

A Barcelona, al carrer de Santa Eulàlia i després al c/Muntaner. Al Pla, les adreces són: a la Plaça de l'Església i al carrer del Generalíssim. Aquí al Pla he treballat en tots.

Salari:

Llavors era jove. Guanyava 50 peles a Vilabella i la vida (jo només hi menjava, ja que anava a dormir a casa i, la roba, me la rentava la mare). A Barcelona, ens donaven la vida (menjar, dormir i roba neta), i 50 ptes cada mes. Però si eres cua (jornaler), ja no et quedaves a la casa i et donaven 13 peles diàries, però només treballaves de 8 a 9 hores.

Categories professionals:

Vaig començar d'aprenent fins arribar a oficial. Al Pla, tenia 2 homes que m'ajudaven i els manava jo. Tenia el Pep Fuster i el Marcó, després al Joan Canal. A cal Gori, el forn era a sota i s'escalfava la xocolata i d'altres coses, llavors el van treure d'allí i jo vaig anar a treballar a cal Ventureta.

Les categories professionals que hi havia a Barcelona:

Amo- feia anar la màquina que pastava.

Oficial- cap de pastera.

Paler- ficava i treia el pa (també era oficial).

Cua- jornaler que feia pa.

Aprenent- repartia i aprenia.

Diferències del forn d'un poble amb el de Barcelona:

a) Al poble, l'amo feia de tot. Era la gent qui anava a comprar el pa. En canvi, a Barcelona, era l'aprenent qui repartia el pa, encara que també se'n venia a la botiga.

Les eines:

En un forn, hi havia el ganxo, que servia per a treure els llengüets. Després, hi havia les pales i l'escombra per a netejar el forn. L'escombra era un pal amb un sac lligat, ara ja és un raspall, (un bastó amb un raspall). Després, hi havia la llenya i per a ficar-la dins el forn es feia servir una espècie de forquilla. Teníem la màquina de pastar i la pastera, on fèiem el pa.

Pagès i jornaler (1939 aprox.-1947)

Vostè tenia terres pròpies i a la vegada era jornaler. On anava a jornal?

A la masia Bernat.

On tenia les terres?

A Figuerola tenia terres pròpies i les terres de la masia Bernat també eren a Figuerola.

Com es diu la partida?

La de les terres pròpies: la muntanya i l'Hort de l'Aigua Blanc (terme de Figuerola). El Bassot es troba al camí de Valls i els altres dos trossos a les Esplanes. Les terres de la masia Bernat estaven a les Esplanes.

Què cultivava?

Collia avellanes i tenia sembrat. A l'hort, hi feia tomàquets, enciam, albergínies, pèsols...

Fàbrica tèxtil (Al Pla de Santa Maria) (1947-77).

Quina primera matèria utilitzaven?

Fèiem teixits i camises de cotó. Compraven el cotó i sortia la roba feta. Hi havia diferents tipus de màquines: els cons, les bitlles, els ordidors, els rodets, els telers. De l'ordidor, passava cap al teler. Amb les bitlles feien la roba i després feien el vellut. A baix, hi havia la tintoreria, on es tintaven les troques de fil. Així passaven d'una màquina a l'altra fins que sortia la roba.

D'on sortia el cotó?

El portaven d'Amèrica.

On comercialitzaven el producte que feien?

A Barcelona. La fàbrica portava el producte a Barcelona, a unes oficines que tenien. Allí, hi anaven els viatjants i venien la roba a l'estranger i per tota Espanya. En venien al Marroc, a Alemanya, etc...

Quin salari cobrava?

Cent pessetes a la setmana, això quan vaig començar. Quan vaig acabar, cobrava 25.000 ptes. al mes (1977).